

Økonomi og ledelse, Grise, Kvæg

Undgå gyllegas med sikker gyllehåndtering

Arbejdet med gylle og især gyllegas kan være farligere end mange umiddelbart tror. Når man taler om den snedige farlige gyllegas så er det svovlbrinte der henvises til – snedig fordi den lugtes i lavere ufarlige koncentrationer, men ikke lugtes i højere farlige koncentrationer.

Viden om

Hvorfor er gyllegas farligt?

Det sker desværre stadig, at landmænd og ansatte enten omkommer eller kommer alvorligt til skade, når de arbejder med gylle. Ved høj koncentration af svovlbrinte lammes luftvejene. Og efter 1-2 indåndinger indtræffer døden uden nogen form for advarsler. Hverken visuelt eller lugtmæssigt. Derfor skal man være ekstremt påpasselig, når man arbejder i nærheden af gylle.

Læs og se historien om Ejnar, der med en indånding af den farlige gyllegas svovlbrinte, fik ændret sit liv for altid.

Læs også: [TV Midtvest: Ejnar tog én indånding i giftig gas - vågnede syv uger senere og var lam fra livet og ned](#)

Hvad er gyllegas?

Ved håndtering af gylle vil der især være to gasser, der er vigtige at have fokus på, nemlig svovlbrinte (H₂S) og ammoniak (NH₃). Såvel ammoniak som svovlbrinte stammer fra gødningen og frigives, når gyllen sættes i bevægelse. Gasserne bevæger sig op igennem gyllen og særligt under omrøring eller tømning af kummer og kanaler kan der ske en kraftig frigivelse af gasserne.

Svovlbrinte – den farlige snedige gas

Svovlbrinte opstår i iltfrie miljøer som f.eks. i gyllekanaler, kummer, rør, lukkede tanke eller under flydelag. Svovlbrinten dannes under iltfri nedbrydning af organisk stof i gødningen og starter allerede i dyrets fordøjelsesproces.

Der er ikke påvist svovlbrinte i stalde, når gyllen ligger stille i kanaler eller kummer, men ved tømning sættes gyllen i bevægelse, hvorved svovlbrinten frigøres og kan trænge op i staldrummet. Specielt kan driftsforstyrrelser skabe farlige situationer f.eks. ved arbejde med tilstoppede gyllesystemer. Der kan ligeledes forekomme høje koncentrationer af svovlbrinte omkring udendørs gylleanlæg, f.eks. i forbindelse med omrøring og tilsætning af kemikalier.

Ammoniak

Ammoniak i højere koncentrationer genkendes som en stærk, stikkende, sviende og skarp lugt, der ligesom 'river' i næsen. Ammoniak dannes hovedsageligt ved nedbrydning af urinen og vil findes i staldluften. Ammoniak virker ætsende på hud og slimhinder samt påvirker de øvre luftveje. Man kan blive mere modtagelig for hals- og luftvejsinfektioner ved indånding af ammoniak koncentrationer over grænseværdien (20 ppm). Dog ses alvorlige skader først ved koncentrationer omkring 700 ppm.

Metan

Metan (CH₄) er også en gyllegas – denne er ugiftig, men eksplosionsfarlig. Metan produceres ligesom svovlbrinte og ammoniak under iltfrie forhold og kan fortrænge luften (ilt) og resultere i iltmangel med deraf følgende kvælningfare. Problemet er størst i forhold til metan ved overdækkede pumpebrønde eller gylletanke, hvor gassen i rette koncentration kan eksplodere, hvis der springer en gnist (fx gnist fra håndværktøj eller en tændt cigaret).

[https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=9ae32e9598d5bcbfb75c9fe8818dd0b3&source=embed&photo%5fid=61007209&autoPlay=0)

[token=9ae32e9598d5bcbfb75c9fe8818dd0b3&source=embed&photo%5fid=61007209&autoPlay=0](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=9ae32e9598d5bcbfb75c9fe8818dd0b3&source=embed&photo%5fid=61007209&autoPlay=0)

Mød Frida, som er afdelingsleder, på Haverslev Vestergaard. Hun fortæller, hvorfor de anvender gyllegas-alarmer, når de skyller gylle.

[https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=dea1531d37ec4693822287ceecaeb3d&source=embed&photo%5fid=66435866&autoPlay=0)

[token=dea1531d37ec4693822287ceecaeb3d&source=embed&photo%5fid=66435866&autoPlay=0](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=dea1531d37ec4693822287ceecaeb3d&source=embed&photo%5fid=66435866&autoPlay=0)

Hos Kokkenborg på sydfyn bruger alle medarbejdere gyllegasalarm. Hør hvorfor i denne video.

[https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=558ce93fe70291c0b3603de4c07a284b&source=embed&photo%5fid=65096556&autoPlay=0)

[token=558ce93fe70291c0b3603de4c07a284b&source=embed&photo%5fid=65096556&autoPlay=0](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=558ce93fe70291c0b3603de4c07a284b&source=embed&photo%5fid=65096556&autoPlay=0)

Tre mand besvimeede, da de arbejdede med gyllegas. Se hele historien om ulykken og konsekvenserne af den.

[https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=873f85bc4ecea8931ad8e18eecbc78fc&source=embed&photo%5fid=60076165&autoPlay=0)

[token=873f85bc4ecea8931ad8e18eecbc78fc&source=embed&photo%5fid=60076165&autoPlay=0](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=873f85bc4ecea8931ad8e18eecbc78fc&source=embed&photo%5fid=60076165&autoPlay=0)

Ledende overlæge ved arbejdsmedicinsk klinik, Ole Carstensen, fortæller her, hvornår der opstår farlige situationer med gyllegas/svovlbrinte i landbruget. Og han forklarer, hvorfor disse situationer er så farlige, at man kan dø.

[https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=5a7803366567b10a678c8ba9635aaa92&source=embed&photo%5fid=59824332&autoplay=0)

[token=5a7803366567b10a678c8ba9635aaa92&source=embed&photo%5fid=59824332&autoplay=0](https://www.seges.tv/v.ihtml/player.html?token=5a7803366567b10a678c8ba9635aaa92&source=embed&photo%5fid=59824332&autoplay=0)

Martin var i livsfare efter gyllegas-ulykke. Han overlevede kun takket være hjælp fra kolleger.

Hvad skal man gøre, når man arbejder med gylle?

Sørg for grundig planlægning og instruktion af medarbejdere:

- Opgaven med håndtering af gylle tilrettelægges, så risikoen for uheld mindses (Tidspunkt, frekvens, krav til personale/værnemidler, ventilation, udluftning)
- Medarbejderne instrueres grundigt i brug af værnemidler og procedure for gyllehåndtering

[Læs eller hent vejledning om sikkerhed ved arbejde med gylle](#)

Lav en beredskabsplan for virksomheden:

- Kontaktinformationer
- Placering af redningsudstyr
- Alarmering
- Førstehjælp
- Psykisk krisehjælp

[Læs eller hent vejledning til beredskabsplan ved personskaade](#)

Udfyld skabelon for kemisk risikovurdering sammen med medarbejderne:

- Kortlæg hvor der kan være risici
 - Gyllekanaler i staldene (udslusning, bagskylning)
 - Fortanke og pumpeanlæg (afhentning til biogas)
 - Udendørs tanke og laguner (omrøring, forsuring)
- Bliv enige om gode rutiner
- Instruer i brug af værnemidler
- Følg op på brug af værnemidler og fastholdelse af gode rutiner

[Læs eller hent skabelon til at udarbejde en risikovurdering](#)

Foretag regelmæssig sikkerhedsrundring. Ved sikkerhedsrundring sikres at:

- Rette værnemidler er til stede og i god stand.
- Når detektor nærmer sig udløbsdato – skal ny bestilles i god tid
- Ventiler til udluftning af systemet ikke er tilstoppede
- Skiltning er intakt og synlig

[Find skilte i Branchevejledning Sikkerhed ved arbejde med gylle](#)

Udarbejd en evakueringsplan:

- Plantegning med flugtveje
- Placering af redningsudstyr
- Beredskabsplan for virksomheden

[Læs eller hent vejledning til beredskabsplan ved personskade](#)

Anbefalede personlige værnemidler:

- Gasdetektor - Anvendes ved daglige opgaver når gylle håndteres
- Filtrende åndedrætsværn - Anvendes ved daglige opgaver når gylle håndteres
- Friskluftsforsynet åndedrætsværn - Anvendes ved opgaver ud over daglig drift med større risiko for svovlbrintepåvirkning
- Handsker i vandtæt materiale - Anvendes ved opgaver, hvor der er risiko for berøring med gylle
- Øjenværn (Beskyttelsesbriller) - Anvendes ved opgaver ud over daglig drift med større risiko for svovlbrintepåvirkning
- Heldragt i vandtæt og åndbart materiale - Anvendes ved opgaver med større risiko for svovlbrintepåvirkning

Læs mere om sikkerhed og gyllegas

[Faldt med hovedet ned i en gyllekumme: - Jeg kommer nok aldrig helt over ulykken](#)

[Gyllehåndtering skal tages alvorligt](#)

[Planlæg og investér i det rigtige udstyr](#)

[Sikkerhed for brugerne er i højsædet](#)

[Byggerådgiver: Tjek sikkerheden i stalde og gyllebeholdere](#)

Emneord

[Husdyrgødning](#)

[Sikkerhed og ulykker](#)

[Åndedrætsværn](#)

Økonomi og ledelse

Tema: Arbejdsmiljø

Arbejdsmiljø og arbejdssikkerhed på landbrugsbedrifter handler i høj grad om at udvise rettidig omhu og passe på sig selv, familien, de ansatte og hvem der ellers har sin gang på gården. Ved at være forberedt kan rigtig mange ulykker undgås.

Publiceret: 30. januar 2023

Opdateret: 30. januar 2023

Vil du vide mere?

Helle Birk Domino

Afd. Leder, Arbejdsmiljøchef

SEGES

hbd@seges.dk

+45 2133 7730

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000
Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010
8200 Aarhus N Email info@seges.dk

